

Řízení bezpečnosti pro evropské společenství

5.10.2016 112 str. 20 Konference, semináře

Mgr. Zuzana CIKHARTOVÁ,

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, Ústav krizového řízení, Vysoké učení technické v **Brně** a Ústav soudního inženýrství uspořádaly 8. a 9. září 2016 v Uherském Hradišti **mezinárodní konferenci** Krizové řízení a řešení krizových situací.

Konference se konala pod záštitou rektora Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně prof. Ing. Petra Sáhy, CSc., rektora Vysokého učení technického v **Brně** prof. RNDr. Ing. Petra Štěpánka, CSc., **hejtmana** Zlínského kraje MVDr. Stanislava Mišáka a starosty Uherského Hradiště Ing. Stanislava Blahy. Akce umožnila širokou diskuzi a výměnu zkušeností vědecko -pedagogických pracovníků, odborníků z praxe i dalších účastníků **konference** o zásadách krizového řízení, environmentální bezpečnosti, kybernetické bezpečnosti, analýzy rizik a jejich řízení na úrovni kraje, obce s rozšířenou působností, podniku nebo zařízení.

Plenární blok **přednášek** zahájil Ing. Ivan Koleňák z MV -generálního ředitelství HZS **ČR**, který referoval o Auditů národní bezpečnosti zadaném premiérem Bohuslavem **Sobotkou** po **teroristických útocích** v Paříži. Cílem auditu je ověřit schopnost identifikovat konkrétní **bezpečnostní hrozbu**, činit vůči ní preventivní opatření a reagovat na situaci, pokud dojde k **bezpečnostnímu incidentu** a je nutné okamžitě řešit jeho důsledky. Ze zástupců dotčených složek byl ustaven řídicí výbor, který schválil strukturu auditu (11 **bezpečnostních hrozeb**) a zapojení externích konzultantů. Na auditu se podílí deset **pracovních skupin** a **Česká** národní banka. K 1. lednu 2017 bude na **Ministerstvu** vnitra uvedeno v činnost zvláštní oddělení „Centrum proti terorizmu a hybridním hrozbám“.

* Analýza rizik a jejich řízení

Vztah bezpečnosti a řízení je zásadním vztahem existence dnešního světa, jak uvedl doc. Ing. Jaromír Novák, CSc., z Univerzity Palackého **Olomouc**. Řekl: „ Bez řízení je vývoj společnosti chaotický a tím nebezpečný. Současný svět je plný protikladů a nejistoty. Stále častěji se vynořují pochybnosti o správnosti jeho vývoje - pro někoho blahobyť, pro někoho chudoba, rozdíly mezi zeměmi. Objevují se globální rozpory, destrukce a bezradnost, novodobé zotročování, odlidštění a mrzačení života, ztráta pudu sebezáchovy. Řízení společnosti má směřovat k vytváření podmínek pro důstojný život člověka. Je hledáním dynamické rovnováhy, stability, řádu a hodnot. V nás i kolem nás probíhá řízení neustále. Informační a rozhodovací procesy o využívání zdrojů lidských, finančních, materiálních, časových a informačních jsou pro řízení a bezpečnost jak možnostmi, tak omezeními.“

Obecnými principy řízení a přenosu informací ve strojích a živých organismech se zabývá kybernetika. Za jejího zakladatele je považován Norbert Wiener, **americký** matematik, který vydal v roce 1948 knihu Kybernetika aneb Řízení a sdělování u organismů a strojů. Kybernetes je řecky kormidelník a prof. Ing. Jiří Dvořák, DrSc., z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, přirovnal naše životy k lodím, které se musíme naučit správně kormidlovat v moři informací a vnímat svět na dané rozlišovací rovině systémů prvků a vztahů mezi nimi. Prostředků kybernetiky využívá procesní inženýrství k systémové analýze, modelování složitých procesů řízení a projektování optimálních systémů. Profesor seznámil posluchače s novým chápáním tzv. učících se podniků jako systémů znalostní ekonomiky (rozhodování na základě znalostí), které obsahují řídicí i řízené prvky. **Útoky** na tyto prvky mohou rozpoutat kybernetickou **válku**, která bude likvidovat i živé organismy. Důležitá je **mezinárodní** spolupráce na rozvoji inovativních a bezpečných technologií, produktů a služeb v celé **Evropské unii**, aby umělá inteligence byla odolná vůči kybernetickým **útokům**. K 1. lednu 2015 podepsalo 40 zemí, včetně **České republiky**, Dohodu o kybernetické bezpečnosti.

* Řešení krizových situací Doc. JUDr. PhDr. Ivo Svoboda, Ph. D.,

z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně konstatoval, že při pohledu na současné dění v Evropě se lidé dělí na dvě protikladné názorové skupiny, z nichž jedni je nazývají migrací, znamenající přemisťování, změnu pobytu apod., ale pro druhé je invazí neboli hromadným násilným vpádem, vniknutím. Důvody migrační vlny jsou **bezpečnostní**, **ekonomické** a environmentální. Její riziko je jednak ekonomické vyčerpání evropských států, které budou muset uprchlíky ubytovat, živit a vzdělávat, poskytovat

lékařskou péči, přitom není jisté, kolik z nich kdy začne pracovat, aby se investice vyplatila. Dalším rizikem jsou nakažlivé nemoci a parazité, které s sebou uprchlíci přináší ze svých původních zemí a uprchlických táborů. Nejzávažnějším je však **bezpečnostní riziko**, protože se do Evropy dostávají neregistrované osoby, které nezajímá náš právní řád. Do Evropy se infiltrovali také příznivci takzvaného Islámského státu a je možné, že hrozí riziko novodobé **války**, která se nevyhlašuje, ani nezná žádné frontové linie.

Teroristický útok je násilný čin, jehož cílem je šokovat, ničit, vyvolat strach a ztrátu pocitu bezpečnosti obyvatelstva. Medializace **útoků** přispívá k posílení obav, napětí a nejistoty. Příčinami islámského terorismu se zabýval Ing. Ján Káčer, Ph. D., z Vysoké školy regionálního rozvoje, s. r. o. Vysvětlil, že **příslušník** hnutí ospravedlňuje násilí principy své víry, je oddán vůdci, chladnokrevný, bez emocí i vůči bezbranným dětem a ženám. Mnozí z **teroristů** studovali v Evropě, znají jazyk i prostředí. Dlouhodobým životem v prostředí bojů si zvykli **přijímat** násilí jako součást života. Další se radikalizovali v uprchlických táborech a jsou to také ženy, které v bojích ztratily své muže. Mnoho akcí, nacházejících se ve fázi přípravy, bylo zmařeno činností zpravodajských služeb a policie. Do ochrany proti terorismu se kromě **bezpečnostního systému** státu musí zapojit každý člověk, zejména zvýšenou pozorností a obezřetností v místech, kde se shromažďuje velké množství osob, tzv. měkké cíle (stadiony, nákupní a kulturní centra).

Doc. Ing. Jozef Sabol, DrSc., z Policejní akademie **ČR** v Praze popsal migrační krizi na Ukrajině jako důsledek hybridní **války** (vedené **vojenskými** i nevojenskými prostředky). Po rozpadu Svazu sovětských socialistických republik došlo v roce 2004 k oranžové revoluci (volební boj kandidátů na prezidenta -s oranžovou barvou Viktora Juščenka, opozice proti Viktoru Janukovyčovi ve znamení modrobílě). Viktor Janukovyč, stejně jako pak v roce 2010 Julija Tymošenkova, se přikláněli ke vstřícnějším vztahům s Ruskem. V roce 2014 série protestů vyústila v krymskou krizi, anexi Krymu Ruskou federací, povstáním (Euromajdan) a **ozbrojeným konfliktem** na Východní Ukrajině (Donbas). Poničený východ země a nebezpečí jsou důvodem migrace Ukrajinců v rámci Ukrajiny i do zemí **EU** (**ČR**), kde ochotně **přijímají** jakoukoli práci, vzdělávají se a nejsou s nimi problémy většího charakteru. Polovina Ukrajinců mluví rusky, velká část rumunsky i jinými jazyky, ukrajinsky málo. Podíl Rusů na Ukrajině činí přibližně 17 procent. Mohutná migrace z Ukrajiny byla už v roce 1986 po havárii černobylské jaderné elektrárny, kdy region opustilo na 100 tisíc obyvatel.

* Ochrana obyvatelstva

O bezpečném ukládání radioaktivních odpadů v souladu s požadavky na jadernou bezpečnost, ochranu člověka i životního prostředí informovala Ing. Iveta Holánová ze Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO). Tuto činnost zajišťuje na území **České republiky** SÚRAO, která provozuje tři úložiště pro vyhořelé jaderné palivo a vysokoaktivní odpady. V současné době k nim patří bývalý důl Bratrství v **Jáchymově** pro nízko a středněaktivní institucionální odpady s přírodními radionuklidy s kapacitou 1200 m³, bývalý vápencový důl Richard v Litoměřicích pro nízko a středněaktivní institucionální odpady s kapacitou 8000 m³ a povrchové úložiště Dukovany pro nízko a středně aktivní odpady z jaderných zařízení s kapacitou 55 000 m³. Na základě výzkumu a vývoje v oblasti nakládání s radioaktivními odpady vybuduje SÚRAO ve vhodných lokalitách optimálně řešená hlubinná úložiště (v hloubce 500 m) s životností minimálně 10 000 let. Hustotu hornin, hydrologii okolí, seismo - tektonické vlivy a další faktory jsou zkoumány v průzkumných územích na sedmi lokalitách Čertovka (Žihle), Březový potok (Chanovice), Magdalena (Božetice), Kraví Hora (Bukov), Čihadlo (Deštná), Hrádek (Milíčov), Horka (Budišov). SÚRAO spolupracuje se zahraničními odborníky, zejména ze **Švédska** (propracovaná **bezpečnostní strategie**) a Finska (po 37leté přípravě již začali s budováním).

Ing. Bc. Monika Kolková z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně se zaměřila na psychosociální rizika, kdy u zaměstnance dochází ke zhoršení **zdravotního** stavu a mezilidských vztahů jak v pracovním, tak i v soukromém životě. Mají výrazný dopad nejen na firmy, ale i na celkový hospodářský systém. Společnost 21. století je obklopena množstvím informací, které vytvářejí tlak na jedince, a snižuje jeho psychickou odolnost. Stále více osob v Evropě trpí nepřiměřeným dlouhodobým stresem, a to z důvodu nevhodného řešení psychosociálních rizik na pracovišti, z nedostatku nástrojů a metod, jak rizika odstranit, potýkání se s šikanou, z obavy o ztrátu zaměstnání, z pocitu ohrožení syndromem vyhoření apod. Projevuje se výrazný nárůst psychických a psychosomatických onemocnění. Vznikají nové psychické nemoci (hikikomori - člověk se izoluje od lidské společnosti, nevyhází z bytu nebo pokoje). **Ministerstvo** práce a sociálních věcí předložilo novelu zákoníku práce, v níž navrhlo úpravy dovolené a změny se dotýkají rovněž práce z domova nebo po telefonu, prevence před stresem a obtěžováním. Evropská komise a Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci se zaměřují na otázky udržitelné práce, zdraví a bezpečnosti na pracovišti - kampaň „zdravé pracoviště“.

* Evakuace osob

Na téma evakuace lůžkového **zdravotnického** zařízení hovořil MUDr. Josef Štorek, Ph. D., z Institutu postgraduálního vzdělávání ve **zdravotnictví**. Upozornil, že nelze všechny chodící pacienty propustit z **nemocnice** a nestarat se, jak se dostanou do bezpečí. To se například stalo po ničivém působení hurikánu Katrina v New Orleans a Louisianě v roce 2005 nebo po zemětřesení v jaderné elektrárně Fukušima v **Japonsku** v roce 2011, kde pacienti umírali bez podpory **zdravotnického** personálu v důsledku ztráty intenzivní **zdravotní péče**. V případě vzniku požáru, **povodně**, úniku nebezpečné látky, hrozby výbuchu bomby, výpadku elektrického proudu nebo pitné vody, je nutné postupovat podle evakuačního plánu. Pacienti se závažnou **poruchou** zdraví se přepravují z míst ohrožení v zajištěném transportu s doprovodem personálu do prostor určených pro poskytování **zdravotních** služeb a pacienti, jejichž **péči** je možné odložit, se vyvedou s asistencí do náhradního **zdravotnického** zařízení nebo na bezpečné místo.

Bc. Kateřina Balážová z **Univerzity obrany** se podělila o zkušenosti ze **cvičení k prověření** správné pomoci při evakuaci handicapovaných osob z nebezpečných prostor. Upozornila na komunikaci s nevidomým, kterého je potřeba se dotknout paže, aby pochopil, že mluvíme právě na něho. Také nesmíme rozptylovat vodícího psa. S neslyšícím musíme hovořit tváří v tvář, i když má tlumočnicka, a dobře artikulovat, aby mohl případně odezírat, a používat názorná gesta. Sdělení lze také napsat (papír nebo mobilní telefon). Na internetu existuje Tichá linka, na níž on -line tlumočnick vzkaz odznakuje. S mentálně postiženým je nutné udržovat oční kontakt, mluvit klidně, zřetelně a vyvarovat se abstraktních pojmů, odborných termínů, ironie a dvojsmyslů. Pokud je to možné, nenechávat samotného, aby se nevrátil zpět do svého známého prostředí. Jako evakuační zavazadlo pro postižené je optimální batoh nebo cestovní pás (ledvinka). Nesmíme zapomenout **zdravotnické** pomůcky, jako například berle.

* Speciální sanitní vozidlo

Doprovodným programem **konference** byla ukázka sanitního vozidla určeného pro převoz osob s vysoce nebezpečnou nákazou. Mgr. Zdeněk Melichárek, Ph. D., z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně představil vozidlo vybavené osobními ochrannými prostředky a izolačním transportním prostředkem - biovakem, který funguje v režimu podtlaku, je samonosný a pacienta je v něm možné medikovat. Personál má s pacientem vizuální kontakt a nemusí být po dobu transportu v ochranném oděvu, pacient je vyjmut z biovaku až v okamžiku uložení na lůžko v hospitalizační podtlakové jednotce (biobox). Konstrukční řešení biovaku umožňuje snadnou aktivaci a následné složení, lze jej použít opakovaně po dekontaminaci. Zaručuje stupeň ochrany BSL 4.

Foto popis| Ing. Bc. Monika Kolková
Foto autor| foto autorka